

УДК [631.526.325+635.623]:[631.559+577.1] (292.485) (1–14)
© 2012

Гойсюк Л. В., асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет

ВПЛИВ СОРТУ (ГІБРИДУ) НА УРОЖАЙНІСТЬ ТА БІОХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ПЛОДІВ КАБАЧКА КУЩОВОГО В УМОВАХ ПІВДЕННОЇ ЧАСТИНИ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Рецензент – доктор сільськогосподарських наук В. І. Овчарук

Розглянуто питання біохімічного складу плодів кабачка кущового сорту Чаклун та гібридів Мостра F₁ і Сангрум F₁, сівбу яких проводили в першу декаду травня за схемою розміщення рослин 70x70 см. Визначено і проаналізовано в плодах кабачка кущового вміст сухої речовини, цукру, вітаміну С та нітратів. Крім того подано аналіз урожайності зазначених сортів та гібридів кабачка кущового в умовах південної частини західного Лісостепу України. За результатами досліджень було встановлено, що гібрид кабачка кущового Сангрум F₁ виявився найбільш урожайним (87,65 т/га).

Ключові слова: кабачок кущовий, урожайність, сорт, гібрид.

Постановка проблеми. Стратегічним завданням аграрної політики України є гарантування продовольчої безпеки країни. Продовольча безпека передбачає забезпечення населення продовольством, достатнім для задоволення фізіологічних потреб людини.

Овочі займають вагоме місце з-поміж основних продуктів харчування. Споживання овочів у 2009 р. становило 137,1 кг на одну особу. Проте цей показник занижений відповідно до встановленої за нормою МОЗ України «Орієнтовний набір основної продовольчої сировини і харчових продуктів для забезпечення в середньому на душу населення на 2005–2015 рр.» раціональної норми харчування овочів і баштанних, що становить 161 кг/рік на одну особу [3].

Кабачок – найбільш розповсюджена овочева культура, що в останні роки привертає увагу завдяки її скоростиглості, врожайності, дієтичності та холодостійкості. Вирощування кабачка не вимагає значних затрат праці та енергоресурсів, що дозволяє розширити асортимент, покращати забезпечення населення овочевою продукцією в ранні строки [2]. Одним із важливих завдань збільшення виробництва овочевих культур, зокрема кабачка кущового, є дослідження сучасних високоврожайних сортів і гібридів зі стандартизованими якісними показниками.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідженнями встановлено, що старі сорти кабачків, такі як Грибовський 37 і Одеський 32, мали низьку недоліків. У період плодоношення їхні плоди швидко переростали й втрачали товарні якості. При цьому спостерігали низьку урожайність [5]. За результатами досліджень О. І. Улянич встановлено, що саме сучасні гібриди зарубіжної селекції (Кавілі F₁, Іскандер F₁) характеризувалися підвищеними показниками раннього урожаю та містили більшу кількість сухої речовини, цукрів і вітаміну С порівняно з плодами сорту Грибовський 37 [6].

Мета і завдання досліджень. В умовах південної частини західного Лісостепу України відсутні дані стосовно вирощування нових сортів і гібридів кабачка кущового. Тому метою досліджень було вивчити продуктивність, визначити біохімічні показники плодів сорту та гібридів кабачка кущового.

Завданням дослідження було встановити найбільш продуктивний сорт (гібрид) кабачка кущового з високими якісними показниками.

Матеріали і методи досліджень. Науково-дослідна робота проводилася на базі дослідного поля кафедри плодоовочівництва лісового і садово-паркового господарства Подільського державного аграрно-технічного університету впродовж 2009–2011 років згідно з «Методикою дослідної справи в овочівництві та баштанництві» [4]. Для дослідження вибрали сорт кабачка кущового Чаклун і гібриди – Мостра F₁, Сангрум F₁. Сорт Чаклун виступав контролем. Сівбу проводили в першу декаду травня за схемою розміщення рослин 70x70 см. Збирали урожай кабачків згідно ДСТ України 318-91 «Кабачки свіжі. Технічні умови» [1]. Вміст сухої речовини у плодах визначали методом висушування наважки за температури 105 °С; вітамін С – за методикою Муррі; нітрати – іоноселективним методом; цукор – за методом Бертрана.

1. Вплив сорту (гібриду) на якісні показники кабачка кущового (середнє за 2009–2011 рр.)

Показник	Сорт (гібриди)		
	Чаклун (St)	Мостра F ₁	Сангрум F ₁
Вміст сухої речовини, %	3,60	3,22	3,31
Вміст цукру, %	2,81	3,00	3,10
Вміст вітаміну С, мг/%	12,25	9,54	12,06
N-NO ₃ , мг/кг	251,70	264,22	279,16

2. Урожайність кабачка кущового залежно від сорту (гібриду), т/га

Сорт/гібрид	Урожай плодів за першу декаду збору (середнє за 2009–2011 рр.)	Загальна урожайність			Середнє за 2009–2011 рр.	± до контролю
		2009 р.	2010 р.	2011 р.		
Чаклун (контроль)	1,98	56,30	44,60	113,47	71,45	-
Мостра F ₁	0,77	59,70	62,83	91,26	71,26	-0,19
Сангрум F ₁	1,74	79,30	86,88	96,77	87,65	16,20
НІР _{0,95}		8,78	8,98	9,82		

Результати досліджень. За результатами досліджень встановлено (табл. 1), що в південній частині західного Лісостепу України в середньому за 2009–2011 рр. найвищий показник вмісту сухої речовини плодів кабачка кущового відмічено на контрольному варіанті (тобто, у сорту Чаклун). Він складав 3,60 %, що на 0,38 % більше, порівняно з гібридом Мостра F₁, і на 0,29 % – із гібридом Сангрум F₁.

Проте гібриди відзначилися більшим вмістом загального цукру, що є досить суттєвим у процесі консервування. Так, максимальне значення вмісту цукру було відмічено у гібриду Сангрум F₁ – 3,10 %, що на 0,29 % більше за контроль. Окрім того варто відзначити показник вмісту в плодах вітаміну С. Найбільша його кількість була визначена у сорту Чаклун – 12,25 мг%, а найменша – у гібриду Мостра F₁ (9,54 мг%), що на 2,71 мг% менше контрольного показника. За період проведення досліджень вміст нітратів у плодах кабачка кущового на досліджуваних сортах і гібридах не перевищував гранично допустимого рівня (400 мг/кг для відкритого ґрунту). Однак, найбільшим він був у гібриду Сангрум F₁ (279,16 мг/кг), що на 27,46 мг/кг більше за контроль.

Таким чином, гібрид Сангрум F₁ виявився найкращим за вмістом цукру (3,10 %), а сорт Чаклун, який виступав контролем, характеризу-

вався найвищими показниками вмісту сухої речовини (3,60 %) та вітаміну С (12,25 мг%) і найнижчим вмістом нітратів (251,70 мг/кг).

Показник урожайності кабачка кущового залежно від сорту (гібриду) також суттєво змінювався (табл. 2). Встановлено, що в середньому за три роки досліджень найменший урожай плодів за першу декаду збору (0,77 т/га) відмічено у гібриду Мостра F₁, що на 1,21 т/га менше за контроль. Загальна урожайність при цьому також була найменшою (71,26 т/га), що на 0,19 т/га менше за контроль.

Щодо гібриду Сангрум F₁, то урожай плодів за першу декаду збору був на рівні 1,74 т/га, що також на 0,24 т/га менше за контрольний варіант. Проте загальна урожайність була найбільшою і дорівнювала 87,65 т/га; приріст до контролю становив, відповідно, 16,20 т/га.

Отже, за результатами досліджень встановлено, що найбільша загальна урожайність досліджуваного сорту й гібридів кабачка кущового була встановлена у гібриду Сангрум F₁ (87,65 т/га).

Висновки. Дослідженнями встановлено, що в умовах південної частини західного Лісостепу України найбільш урожайним серед вивчених сорту та гібридів кабачка кущового було відмічено гібрид Сангрум F₁, що забезпечував найвищий вміст загального цукру (3,10 %) і найбільшу загальну урожайність (87,65 т/га).

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кабачки свежие. Технические условия: ДСТ Украины 318-91. – [Введен в действие от 21.10.91]. – К. : Госстандарт Украины, 1991. – 9 с. – (Государственный стандарт Украины).

2. Катаєва Т. Є. Ранньостиглий гетерозисний гібрид кабачка Престиж F1 / Т. Є. Катаєва // Вісник Донецького національного університету. – 2009. – Вип. 1. – С. 573–574.

3. Комплексна програма підтримки розвитку українського села на період до 2015 року (проект) // Економіка АПК. – 2007. – №1. – С. 3–50.
4. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / за ред. Г. Л. Бондаренка, К. І. Яковенка. – [3-е вид.]. – Х. : Основа, 2001. – 369 с.
5. *Слепцов Ю.* Плод для икры. Выбираем сорт кабачка / Ю. Слепцов // Овощеводство. – 2011. – №6. – С. 57.
6. *Улянич О. І.* Урожайність та якісні показники кабачка залежно від сорту, гібриду / О. І. Улянич, З. І. Ковтунюк, Л. І. Кузьменко // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Основи біологічного рослинництва в сучасному землеробстві. – 2011. – С. 404–407.